

כ"י המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא לא בשמים היא כו' ולא מעבר לים היא כו' כי קרוב אליך הדבר כו'.⁵ וצ"ל מהו הכפל לשון דלא נפלאה ולא רחוקה היא. ומשמע שהן ב' ענינים, ועז"א אח"כ לא בשמים היא, דהיינו ענין ההפלאה, כי שמים לרום כו',⁶ ולא מעבר לים היא ז"ע הריחוק כו', וצ"ל מה המה ב' הענינים האלה, שאומר ע"ז לא בשמים ולא מעבר לים כו'. ומ"ש כי המצוה הזאת, צ"ל איזה מצוה היא, דאומר סתם המצוה הזאת, ועז"א דהמצוה הזאת לא נפלאה היא כו'. ולהבין כ"ז צלה"ק משנת"ל⁷ דההתהוות מאין ליש הוא מבחי' המלכות דוקא, וכמו הצמיחה היא בארץ דוקא, כמו התחדשות ההתהוות מאין ליש הוא מבחי' מלכות דוקא, משום דנעוץ תחלתן בסופן דוקא כו'.

וביאור⁸ הענין הוא, דהנה ידוע⁹ דדעת ב"ה היא דארץ קדמה לשמים, וכמ"ש¹⁰ ביום עשות כו' ארץ ושמים. [ד]דעת ב"ש היא שהשמים קדמו, וכמ"ש¹¹ בראשית ברא אלקים את השמים כו', ודעת ב"ה דארץ קדמה כו'. ופשר דבר ביניהם, שבבחי' א' שמים קדמו, ובבחי' א' ארץ קדמה, והיינו דבסדרי השתל' שמים קדמו לארץ, כי שמים לרום בסדר השתל', ואני אענה את השמים והם יענו את הארץ¹², דשמים משפיעים בארץ כו', הרי השמים קדמו כו', אבל במח', ארץ קדמה, דסוף מעשה עלה במחשבה תחלה כו'.¹³

ויובן¹⁴ זה עד"מ אדם הבונה בנין או עוסק במו"מ וכה"ג, שבודאי תחלה יתעורר בעצמו ברצון בהעלם ע"ז, והוחלט אצלו שיבנה הבנין או יעשה העסק במו"מ כו', והרצון המוחלט הזה הוא בהעלם עדיין, ואח"כ נתעורר בזה ברצון בגילוי כו' (ועמשנת"ל ד"ה אדם כי יהי¹⁵), והרצון הגלוי הזה בא בהתלבשות בשכל וטעם לרצון, ואח"כ יורד אור הרצון הזה המורכב בשכל וטעם ויתלבש במדות שבלב, וממדות למחשבה להרהר במח' בזה, ומן המחשבה יורד ומתלבש בדבור, ומן הדבור יורד ומתלבש במעשה, והוא מה שמצוה בדבור לעשותו לבנות הבנין או לעסוק בעסק המו"מ בפו"מ כו', דודאי אור הרצון הזה, מתמעט אורו בירידתו מעילה לעילה בלבושים שונים. וכמו בהתלבשות הרצון בשכל וטעם, הרי הרצון מתצמצם ומתמעט אורו, כי הרצון בעצם הוא למעלה משכל, וכמו שהוא בתוקף אורו א"א שיתלבש בשכל, כ"א ע"י שמתצמצם אורו שיהי' באפשר שיתלבש

(5) הבא לקמן בפיסקא זו מיוסד על ד"ה המגיד מראשית ב"ה תרל"ב שם.
 (6) חגיגה יב, א.
 (7) בראשית ב, ד.
 (8) בראשית א, א.
 (9) הושע ב, כג.
 (10) ע"פ פיוט "לכה דודי".
 (11) הבא לקמן מיוסד על ד"ה והתהלכתי שבהע' 1.
 (12) לעיל ע' ורסב ואילך.

(1) חלק מהמאמר מיוסד על ד"ה והתהלכתי בתוכם בס' מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"ב ע' תתמ ואילך, חלקו מיוסד על ד"ה המגיד מראשית אחרית ב"ה תרל"ב ח"א ע' קז. ע' קט, וחלקו על ד"ה ועתה יגדל נא ב"ה תרל"ב ח"ב ע' שסז אילך. וראה לקמן הערה 38.
 להתחלת וסיום המאמר ראה בנסמן לקמן הע' 80.
 (2) נצבים ל, יא-יג.
 (3) משלי כה, ג.
 (4) במאמר הקודם (ע' ותמו ואילך).

בשכל להיות בבחי' טעם לרצון כו', וכשמתלבש בשכל הרי השכל והטעם מגביל את הרצון ומחלקו לחלקים כו', וכמ"ש במ"א¹³. ומשכל למדות ה"ה בא בלבוש והגבלה ב'. וממדות למחשבה וממחשבה לדבור נתמעט יותר, שאין הרצון רק בקול ודבור בלבד, שאינו ניכר בזה אור עצם הרצון ולא השכל כו', כ"א מה שמגלה רצונו בדבור לבד, או מה שרוצה לדבר בזה, שהוא הרצון שבדבור כו', עד המעשה שהוא חיצוני יותר, שאין הארת הרצון במעשה רק לעשות לבד, ואין לו ערוך לגילוי הרצון שבשכל ומדות שבלב וכן במח' כו'. וא"כ, הפנימי יותר הוא עצם אור הרצון שבתחלה, ואחריו השכל והטעם לרצון כו', והחיצוני בסוף הכל ביותר הוא הרצון שבמעשה, שבו נתמעט אורו בתכלית, רק להיות נעשה במעשה בפו"מ לבד, ותחלה מאיר הפנימי, והולך ויורד בהתלבשות שונות, עד שבא אל המעשה החיצונית מכולן כו'.

וכן הוא בסדר ההשתל' למעלה בע"ס מן הכתר עד המלכות, דכ"ע¹⁴ הוא בחי' הרצון הבא בגילוי לצורך ההשתל', ובא בהתלבשות בבחי' חו"ב, שזהו בחי' השכל וטעם לרצון, שבזה מתמצם ומתמעט אור הכתר עד שבאפשר שיתלבש בבחי' חו"ב כו', וח"ב מגבילים את האור שבא לכמה התחלקות מדרי' כו', וע' משנת"ל ד"ה ויקח קרח¹⁵, ומח"ב למדות שבז"א כו', ומח' עליונה היא בחי' הלבוש אל המדות ומוחין כו', ומז"א יורד הרצון ומתלבש בבחי' מלכות, שהוא בחי' דבור העליון ובחי' מעשה, דדבורו של הקב"ה חשיב מעשה כו'¹⁶ (עמשנת"ל ד"ה וידבר כו' במד"ס¹⁷). דבסדר ההשתל' הזה יורד האוא"ס ממדרי' למדרי', מכתר לחכמה ומחכמה כו', וכמ"ש בע"ח¹⁸ דאוא"ס מאיר בכתר ובחכמה בקירוב מקום (ובודאי יש חילוק בין אופן הגילוי בכתר להגילוי בחכמה כו', וכמ"ש בע"ח שמ"א ספ"ב¹⁹, דבכתר מאיר בקירוב ובהרחבה, ובאוא"ס בקירוב בלא הרחבה כו'), ובכינה בריחוק מקום (ובע"ח איתא²⁰ דגם בכינה בקירוב, מבואר במ"א²¹ התי' ע"ז), ומכינה לז"א דרך חלון, ומז"א למלכות דרך נקב כו', והכל קאי על ההמשכה וגילוי דאור א"ס שמתמעט ממדרי' למדרי' כו', וכמ"ש במ"א²². ובד"כ בחי' הרצון הגלוי הוא בחי' טה"ת²³ שאחר הצמצום, דהיינו בחי' מחה"ק²³ דא"ק, כמשנת"ל (ד"ה אדם כי יהי²⁴) שזהו בחי' תחלת התעוררות הרצון בגילוי על העולמות, ובא ממדרי' למדרי' בעקודים נקודים כו', ובחי' רצון המוחלט הוא באוא"ס שלפני הצמצום כו', וכמשנת"ל שם.

והנה²⁵ כ"ז הוא בעת שמביא את הרצון בגילוי בפו"מ, שזהו בעת שעוסק בכנין או מו"מ, שיקדים רצונו ושכלו ומדותיו עד שבא למעשה כנ"ל, ששם המעשה חיצונית יותר

(13)

הוא בשער מב (שער דרושי אבי"ע) שם ספי"ד.

(14) = דכתר עליון (או: דכתרא עילאה).

(20) שער מב שם. וראה אוה"ת שבעה' הבאה ובנסמן שם.

(15) לעיל ע' ושעג"שועד.

(21) ראה אוה"ת ענינים ע' קפד.

(16) ראה ב"ר פמ"ד, כב: מאמרו של הקב"ה הוא מעשה.

(22) ראה אוה"ת ענינים שם ע' קעט ואילך. סה"מ תרכ"ז

וראה אוה"ת בראשית כה, ריש ע"ב (בהגהה). יתרו (כרך ז)

ע' שמז ואילך. וש"נ. המשך וככה תרל"ז פכ"ט ואילך (ס"ע לט

ס"ע ב'תשב"ג. סה"מ תרכ"ז ע' ככו. תרס"ח ע' צט. לקו"ש ח"א

ואילך). תר"ן ע' רפב ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' עב. לעיל

ע' 81. ובכ"מ.

ס"ע ובט"ל.

(17) לעיל ע' ושו.

(23) = טהירו תתאה .. מחשבה הקדומה.

(24) לעיל ע' ורסד ואילך.

(18) ראה שער הכללים פ"א. שער מב (שער דרושי אבי"ע)

(25) הבא לקמן מיוסד על ד"ה והתהלכתי שבס' מאמרי

פ"ג. שער מז (שער סדר אבי"ע) פ"א.

אדהאמ"צ ויקרא שבעה' 1 ע' תתמא.

(19) כ"ה בע"ח דפוס שקלאו תק"ס, ובדפוסים שלפנינו

ש"פ נצבים-וילך, כ"ה אלול, ה'תרס"ו

תנג

שמוג

מכולם. אבל אנו רואין בחוש, שכאשר יוגמר הבנין או העסק, יעלה סוף המעשה לפניו כמו קודם שעלה ברצונו ושכלו למעשה זו, דהיינו מה שיתענג בעצם נפשו בגמר הבנין והעסק, וזה ה' תחלת המח' והרצון ושכל ומדות כו', דודאי אם לא ה' נגמר הבנין והעסק במעשה כלל, אע"פ שהי' רצון ושכל ומדות בזה, אינו כלום, דודאי כל עיקר מה שכבר עלה ברצונו ושכלו אינו רק להיות המעשה, ולא שיהי' לו רק רצון ושכל למעשה זו, וא"כ כל הרצון ושכל ומדות שמתגלות במעשה זו, הכל טפל ונגרר רק בשביל סוף מעשה זו, כי גם הרצון בלא מעשה אינו כלום, ועיקר שלימות הרצון הוא כשבא למעשה דוקא. ולא מיבעי בחי' הרצון הגלוי, דשלימותו הוא המעשה, כי הרצון הגלוי, מאחר שהוא בבחי' גילוי שיהי' איזה דבר מה, הרי בלא העשיה בפועל ה"ה חסר עדיין, והשלימות הוא כשבא לידי מעשה בפועל דוקא כו', אמנם גם בחי' הרצון הנעלם המוחלט הוא בשביל המעשה, ובסוף מעשה דוקא הוא שלימות הרצון כו', מאחר שהוא ג"כ בבחי' התעוררות, שנתעורר בהרצון והוחלט אצלו. וכידוע ההפרש בין רצון המוחלט בעצמותו ממש להרצון המוחלט הנ"ל, דהרצון המוחלט בעצמותו הוא שאינו בבחי' התעוררות כלל, כ"א מוחלט בעצמו מצד העצם, אבל לא נתעורר בזה כלל וכלל, אבל הרצון המוחלט הנ"ל הוא שהוחלט ע"י ההתעוררות, שנתעורר בהענין והוחלט אצלו כו', וכמ"ש מכ"ז בד"ה יו"ט של ר"ה רס"ה²⁶, ונת"ל ד"ה אדם כי יהי' כו'²⁷. וא"כ, בבחי' הרצון המוחלט שנת' כאן, מאחר שהוא בבחי' התעוררות לדבר מה, הנה כו'²⁸ שלא בא הדבר לפועל, ה"ה חסר, והשלימות שלו הוא ע"י הפועל דוקא כו'. וא"כ נהפוך הוא, שבהגיע הרצון למעשה דוקא ונעשה הרצון בפו"מ, שם הוא עיקר תקפו וכחו יותר מכמו שהי' בשכל ומדות וגם ברצון עצמו בתחלה כו', כי המעשה הוא שעלה באמת במח' תחלה קודם שנתעורר בהרצון, היינו גם קודם שנתעורר בהרצון המוחלט כו', ובשבילה נתעורר בהרצון כו', ואח"כ בסוף מעשה, כשנגמר רצונו בפו"מ, חוזר אל עצמותו ממש שקודם להעלאת הרצון למעשה זו, כי כל מה שנתעורר ברצון לא ה' רק בשביל שיהי' למעשה כו' (ועמ"ש בד"ה שובה ישראל²⁹).

וְזָשׁוּ³⁰ בַסִּי³¹ נְעוּץ תַחֲלַתָּן בַסּוּפָן וְסוּפָן בַתַּחֲלַתָּן, שְׁכוּוֹנַת נְעִיצַת הַתַּחֲלִילָה נִמְצָא בַסּוּף דּוּקָא יוֹתֵר מִבְּרֵאשׁ הַמִּתְפַּשֵּׁט³², פִּי³³ תַחֲלָה הוּא בַחֲבִי א"ס, קִדְמוֹן לְכָל הַקְּדוּמִים³⁴, שְׁאִין לוֹ תַחֲלָה וְאִין לוֹ תַכְלָה, וְאִינוּ קוֹרְאִין אוֹתוֹ תַחֲלָה הַכוּוֹנָה שֶׁהוּא מִקְדָּם וּמֵאֵז (פּוֹן אֶלֶע מֵאָל) (וְהוּ"ע מַחֲוִי[י]ב הַמְצִיאוֹת כו'), וּמִמִּילָא הוּא תַחֲלָה לְכָל, ר"ל כְּמוֹ קוֹדֵם לְכָל נִמְצָא (וְכִמוֹ אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מֶלֶךְ בְּטֵרֵם כָּל יִצוֹר נִבְרָא כו'³⁵, וְכִמוֹ אִנִּי רֵאשׁוֹן וְאִנִּי אַחֲרוֹן כו'³⁶), שְׁזֵה שִׁיךְ רַק עַל הָעֲצֻמוֹת, דְּמָה שְׁאִינוּ עֲצֻמוֹת אִינוּ שִׁיךְ לוֹמֵר שֶׁהוּא קוֹדֵם לְכָל, שֶׁה"ה

אוה"ת בראשית (כרך 1) תתרכו, ב. סה"מ תר"ל ע' שכ. תרל"ב ח"ב ע' שסו. תרל"ג ח"א ע' קטו.

(33) בהבא לקמן ראה ד"ה כשעלה משה בסה"מ תרס"ג ח"ב ע' רמז"ח. ד"ה ועתה יגדל תע"ג בסה"מ תער"ב-ע"ו ע' רעג.

(34) ראה תקו"ז תי"ט (מב, א). מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ב ע' תנט. וש"נ.

(35) פיוט „אדון עולם“.

(36) ישע"י מד, ו.

26) סה"מ תרס"ה ע' ג"ד. וראה גם סה"מ תרפ"ח ע' יא ואילך. תש"א ע' 34. תש"ג ע' 8 ואילך.

27) לעיל ס"ע רסג ואילך.

28) = כל זמן.

29) לעיל ע' וכו.

30) להתחלת הפיסקא ראה ד"ה המגיד מראשית בסה"מ תרל"ב שבה"ע 1 ע' קז.

31) פ"א מ"ז.

32) ראה מאמרי אדה"ז תקע"א ע' ס. נביאים ע' רסה.

נמצא מן העצמות כו', רק על העצמות שייך לומר שהוא תחלה לכל, וזהו שאנו קוראים אותו ית' תחלה, לא שיש לו תחלה ח"ו שזהו תחלה בזמן, כ"א מה שהוא מאז ומקדם כו'. וגם הוא תחלת הכל. וענין שהוא תחלת הכל אין הכוונה שהוא בבחי' מקור להם ח"ו, אלא שזהו בחי' העצמי שממנו נמצא הכל, דמאמתת המצאו נמצאו כל הנמצאים כו'³⁷, וזהו"ע תחלת הכל שהוא העצמי, וממילא הכל נמצא ממנו כו'. וזהו שנק' תחלתן של הנמצאים, לא שהוא בחי' תחלה שלהם (בבחי' שייכות אליהם), כ"א הוא תחלתן, דמאמתית המצאו הם נמצאים כו', והיינו לפי שהוא בחי' עצמי כו', והכל נמצא ממנו, וזהו תחלת הכל, דכל מה שנמצא, הכל נמצא ממנו ית' כו'. וכ"ז הוא לפי שהוא בחי' עצמי, לא בבחי' מקור כו', כי מה שהוא בבחי' מקור, אינו עצמי, וממילא א"א שיהי' מקור לכל, דמאחר שהוא בחי' מקור, ה"ה ענין פרטי, וה"ה ג"כ מקור על איזה פרט כו' (וכמו מקור האורות או מקור הכלים, דמה שהוא מקור לאורות אינו מקור לכלים וכה"ג כו'), אבל מה שהוא תחלת הכל, אינו בבחי' מקור, אלא הוא בבחי' עצמי, שמהעצמות נמצא הכל כו', אבל הוא בבחי' הבדלה לגמרי, והיינו שהעצמות מובדל לגמרי מהדברים הנמצאים ממנו כו'.

שד"מ

ומבואר במ"א³⁸ שתחלה יותר נעלה גם מבחי' קדם, והיינו, כי קדם הוא מה שדבוק לבחי' שאח"כ, ויש לו שייכות אליו, וכמו בחי' רצון המוחלט הנ"ל נקרא רצון הקדום, והיינו שהוא קדום לבחי' הרצון הגלוי, וכמו הקדמה לדבר שע"ז בא הדבר שאח"כ, כמו"כ הרצון הקדום הוא הקדמה לרצון הגלוי, שעל ידו בא הרצון הגלוי, וכמשנת"ל ד"ה אדם כי יהי'³⁹ (אלא שהוא בבחי' סיבה, ולא בבחי' עילה, כמו שנת' שם³⁹), כי להיות שהרצון הזה הוא ג"כ בבחי' התעוררות, שנתעורר בעצמותו ברצון ע"ז (לא כמו בחי' רצון המוחלט בעצמותו ממש שלא ע"י התעוררות כו', וכמ"ש בד"ה הנ"ל³⁹), א"כ ה"ז בבחי' גילוי לעצמו, וכבר יש שם ההשערה איך ומה יהי' אופן הגילוי כו', אלא שהכל בעצמותו עדיין, אבל בעצמותו הכל מוכן אל הגילוי, אלא שלא בא עדיין בבחי' גילוי ממש, וזהו שנקרא קדם, מה שקדם אופן הרצון להשפיע טרם שמשפיע עדיין בגילוי ממש כו', ועי"ז בא הגילוי אח"כ כו'. וכמ"ש במ"א בענין הג' מדריגות דיחיד ואחד וקדמון⁴⁰, שכל הג' מדריגות הן באו"ס שלפני הצמצום, וקדמון הוא שכבר מוכן הכל אל הגילוי, אלא שלא בא עדיין בגילוי ממש כו', ובעצמותו הוא בבחי' גילוי, וממנו בא אח"כ בגילוי ממש אחר הצמצום, ויש לו שייכות אל הגילוי כו', וכמשנת"ל ד"ה הנ"ל⁴¹ וסד"ה השמים מספרים⁴² בענין בחי' מקיף הקרוב כו' (וגם בחי' הרצון הגלוי הנ"ל, דהיינו בחי' מחה"ק דא"ק, נקרא ג"כ רצון קדום, להיות דבסדר השתל' שאחר הצמצום, הנה בחי' הרצון הזה הוא בבחי' העלם עדיין כו', ועמש"ל בד"ה תתן אמת⁴³ בענין ובורא חשך כו'⁴⁴, אבל הוא בבחי' קדם, שקדם לכל

(37) ראה רמב"ם הל' יסוה"ת פ"א ה"א.

(38) ד"ה ועתה יגדל נא בסה"מ תרל"ב ח"ב שם ע' שסו. ובשינויים וכו' בד"ה כשעלה משה למרום בסה"מ תרס"ג ח"ב ע' רמג ואילך. ובד"ה ועתה יגדל נא תער"ג בסה"מ תער"ב ע"ז ע' רעא ואילך. – הבא לקמן (עד פיסקא: וזהו הטעם מה שבמלכות דוקא) מיוסד על סה"מ תרל"ב שם.

(39) לעיל ס"ע ורסג"ורסד.

(40) ראה שער היחוד לאדהאמ"צ ט, ב ואילך. סה"מ

תרנ"א ע' קעו. ע' קעח ואילך. תרנ"ב ע' צח. תרנ"ד ע' סו. הגהות לד"ה פתח אליהו תרנ"ח ע' נז"ח. ד"ה כי עמך מקור חיים (לעיל ע' רמז).

(41) ד"ה אדם כי יהי' (לעיל ע' ורסד).

(42) לעיל ס"ע ושלט"זשמ.

(43) לעיל ע' ושצט"זות.

(44) ישע"י מה, ז.

ש"פ נצבים-וילך, כ"ה אלול, ה'תרס"ו

תנה

מה שבא אחריו כו'). ובבחי' ומדריגה זו שייך לומר שע"י הגילוי שאח"כ נודע מה שקדם לזה, וכמו שע"י התהוות בחי' החכמה נודע שיש בחי' קדם, היינו מה שקדם לבחי' ראשית חכמה כו'⁴⁵, וכמ"ש במ"א⁴⁶ בענין ברוך הוא⁴⁷, דקאי על ח"ס⁴⁸, שנק' הוא, ע"ש שנודע מציאותו ולא מהותו, דבחי' חכ' הגלוי' נודע מהותה, להיותה בבחי' גילוי כו', אבל ח"ס לא נודע מהותה, לפי שאינו בבחי' גילוי, אבל מ"מ נודע מציאותו עכ"פ, לפי שזהו בבחי' המשכה בעצמותו להיות מקור לבחי' חכמה הגלוי', לזאת, כשנתהווה בחי' חכמה הגלוי', אנו יודעים ומרגישים שיש מקור לזה שמשם נמשך, והיינו שנודע מציאותו כו', והיינו בבחי' קדם, להיות שזהו רק מה שקדם אל הגילוי, נודע מציאותו עכ"פ כו'. אבל (ש)למעלה מבחי' זו, לא נודע מציאותו ג"כ, וכמ"ש בענין רדל"א⁴⁹, דבחי' זו לא נודע גם מציאותו מהגילוי, לפי שמובדל בערך מן הגילוי כו'. וזהו בחי' תחלה. והיינו, שגם אם נאמר דתחלה הוא ג"כ כאשר יש אח"כ אז הוא תחלה, מ"מ, איננו דבוק כ"כ לבחי' מה שנתהווה אח"כ כו'. וכמו בחי' האור קודם עלות הרצון, או בחי' עצם האור שלמעלה מבחי' התפשטות האור (והיינו ג"כ בהאור שהוא בבחי' המשכה, והיינו מה שכללות האור ה"ה בבחי' המשכה, ובוה יש בחי' עצם האור והתפשטות כו', וכמשנת"ל ד"ה כי עמך מקו"ח⁵⁰), מ"מ, אין לזה שייכות למה שאח"כ, היינו לאחר הצמצום כו'. וזה נק' תחלה, ולא קדם, דקדם הוא מה שקדם אל הגילוי, וממילא הוא שייך כו' כנ"ל, ותחלה הוא שאין לזה שייכות כו'. אמנם באמת י"ל, דתחלה אין זה דכאשר יש אח"כ אז ה"ז תחלה, אלא מה שנק' תחלה בעצם ובמחלט, וכמו שנת"ל בענין תחלת הכל, דהיינו בחי' העצמי שממנו הכל, ועש"ז נק' תחלת הכל, הרי ע"ז אינו שייך לומר דכאשר יש אח"כ אז נק' תחלה, אלא הוא תחלה בעצם, לא תחלת הנמצאים, והיינו מה שהעצמי הוא תחלה בעצם וממנו נמצא הכל כו', א"כ, בין שנמצאו הנמצאים, ובין שלא נמצאו, נק' העצם תחלה כו' (וע"ד מ"ש הרמב"ם⁵¹ שהכל צריכים אליו והוא אינו צריך להם, והיינו שאינם מחדשים בו דבר, והוא בחי' תחלה בעצם כו'). ולפ"ז ענין תחלה הוא בחי' העצמות שלמעלה מכל הגילויים כו'.

שמה

* בגוכתי"ק נרשם בשוה"ג: במו"נ ח"א פ' ט"ז כ', השען ועמוד כו' היותו יתעלה התחלה כו'⁵², ולפמשנת"ל כאן, זהו בבחי' קדם, ועמ"ש מענין צור בלקו"ת ד"ה ביום הזה יכפר דרוה"ר⁵³, והיינו ע"ס הגנוזות. ובח"ב פ"ל כ' בתחלה שני ענינים⁵⁴, וענין א' מתאים לפמש"כ.

משתתף כו', והוא שם אבן קשה כו', והוא שם המקור אשר יחצבו ממנו אבני המקורים כו', ואח"כ הושאל מזה הענין האחרון זה השם לשורש כל דבר והתחלתו כו'. ולפי זה הענין האחרון נקרא השם יתעלה צור, כי הוא ההתחלה והסיבה הפועלת לכל אשר זולתו, ונאמר הצור תמים פעלו כו' ואין צור כאלקינו, צור העולמים, ונצבת על הצור, השען ועמוד על התבוננות היותו יתעלה התחלה שהוא המבוא אשר תגיע ממנו אליו.

(53) = דרוש הראשון. ושם (לקו"ת פ' אחרי כו', ג): צור עליון מקור ושרש כל שרשי ההתהוות, כמ"ש הביטו אל צור חוצבתם, ונק' צור כמו למשל צור החלמיש שמכין בו להוציא האש שהיטוד האש שבו הוא בכח ובהעלם ולא בפועל, כך

(45) ע"פ תהלים קיא, יו"ד. משלי יד, ז. וראה רקאנטי ר"פ בראשית. מאמרי אדהאמ"צ בראשית ע' א. וש"נ.

(46) ראה סידור עם דא"ח מ, א"ב. פירוש המלות סא, סע"א-ב.

(47) ברכת ברוך שאמר.

(48) = חכמה סתימאה (ראה סידור האריז"ל בכוונת, ברוך שאמר).

(49) = רישא דלא אתיידע (וראה סידור עם דא"ח שם לט, ד. פירוש המלות שם סא, ד ואילך).

(50) לעיל ע' רמג.

(51) הל' יסוה"ת שם ה"ג.

(52) ז"ל הרמב"ם במורה נבוכים ח"א פט"ז שם: צור, שם

ובזה יובן בענין אור א"ס, שמקשים ע"ז למה נק' אוא"ס, ולא אין לו תחלה⁵⁵, ומתמצים, שתחלה יש לו, להיות שהוא בחי' אור, ולא עצם, כ"א גילוי העצם כו', וכמשנת"ל (ד"ה כי תשא⁵⁶). ולכאורה צ"ל מדוע אינו נק' אור התחלה. ולפי הנ"ל ניחא, דמאחר שתחלה הוא בחי' העצמות, והרי העצם אינו נמשך בהאור, והוא מובדל ממנו לגמרי, א"כ אינו שייך לקרוא אותו אור התחלה, שהרי אינו בחי' תחלה, כ"א אור, והתחלה שהוא בחי' העצמי, מובדל מהאור לגמרי כו' (ולכאורה עדיין אינו מובן, דהרי האור, עם היות שאינו עצם, מ"מ, ה"ה בחי' גילוי העצם, כמשנת"ל בד"ה הנ"ל, וא"כ ה"י צריך לקרותו אור התחלה, ויהי' המובן מזה שהוא בחי' גילוי העצם, ולא שהוא בחי' התחלה והעצם ממש, כ"א אור התחלה כו'. וצריכים לאמר ע"פ מ"ש במ"א⁵⁷, ונת' ג"כ לעיל ד"ה כי עמך מקו"ח⁵⁸, דמה שאנו קוראין אותו ית' בשם מאור, אין זה מכוון באמת, דענין מאור הוא מה שאור נמשך ממנו, ועם היות שאינו בבחי' מקור להאור, כ"א האור נמצא ממנו כו', מ"מ, הרי זהו כל עצמותו מה שהאור נמצא ממנו, וכמו מאור השמש כו', אבל בעצמותו ית', הרי לא זהו כל העצמות מה שהאור נמשך ממנו כו', עם היות שהאור נמצא מן העצמות, אבל לא זהו כל עצמותו ח"ו כו'. וא"כ מובן דא"א לקרוא את האור אור התחלה, מאחר שהעצמות אין זה רק מה שהאור נמצא ממנו כו' (וכמו שהתהוות הכלים ומציאות העולמות ג"כ מן העצמות כו', אך כח זה כלול בהאור ג"כ, וכמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיהי' חד⁵⁹, וכמשנת"ל ד"ה ויולך ה' את הים⁶⁰, אמנם בכח העצמות הוא שיהי' נמצא עוד כמה דברים מה שלא נמצא עתה כלל בסדר השתל' כו'), הרי א"א לקרוא את האור בשם אור התחלה כו').

ועז"א נעוץ תחלתן בסופן וסופן בתחלתן, דבחי' מלכות שהיא סופא דכ"ד⁶¹ דאצילות, היא נעוצה בתחלה דוקא, והיינו דבחי' המלכות מושרשת בבחי' עצמות א"ס ממש למעלה מעלה מהשרשת כל הספי⁶², דכל הספי' שמושרשים למעלה היינו בבחי' האור והגילוי השייך להשתל', הנק' בחי' קדם כו', וכמשנת"ל (ד"ה כי עמך⁶³) דשרש הספי' הוא בבחי' עלות הרצון, או גם קודם עלות הרצון (דשם בחי' ספי' עד אין קץ כו'), אבל הכל בבחי' האור שהוא בבחי' המשכה כו', והיינו בבחי' אחד וקדמון כו', אבל למעלה מזה אינו

56) הכוונה לד"ה וידבר גו' זאת חוקת דש"פ כי תשא (לעיל ס"ע ור"ל-ר"ל).

57) ראה סה"מ תרמ"ח ע' קנט. תרס"ה ע' קמט. תרס"ח ע' קפח"ט. לקמן ד"ה אנכי ה"א תרס"ז (ע' תסג"ד). המשך תער"ב ח"א ע' קלה. ח"ב ע' א"ו. ס"ע אקמדה. עטר"ת ע' תלט"מ. תרפ"ה ע' ריג ואילך. המשך ר"ה תרצ"ד פי"ד (סה"מ תשי"א ס"ע 38 ואילך). תש"ד ע' 238. תש"ה ע' 186 ואילך.

58) לעיל ע' רמב.

59) ס"י כ (קל, סע"א-ב).

60) לעיל ס"ע ורכג.

61) = דכל דרגין.

62) ראה סה"מ עטר"ת ע' סה ואילך. תרפ"ד ע' ח ואילך. תרצ"ט ע' 17 ואילך. תש"ד ע' 264 ואילך. תש"ח ס"ע 51 ואילך. תש"ט ע' יב ואילך. תו"מ סה"מ מלוקס ח"א ע' לר"ז [ובהוצאות הקודמות ח"ב ע' קז"ח].

63) לעיל ע' ורמו.

כביכול נקרא צור, צור חיינו, כי הוא שרש ומקור לכל שרשי ההוי"ה, ושרש ההוי"ה הוא בו בהעלם בכח ולא בפועל.

54) וז"ל: דע שיש הפרש בין הראשון וההתחלה, וזה שההתחלה היא נמצאת במה שהיא לו התחלה כו'. אבל הראשון יאמר על הקודם בזמן לבד, מבלתי שיהי' הקודם בזמן ההוא סיבה למתאחר אחריו, כמו שיאמר, ראשון מי שדר בזה הבית, פלוני, ואחריו פלוני, ולא יאמר פלוני התחלת פלוני. והמלה אשר מורה על הראשון בלשוננו הוא תחלה, תחלת דבר ה' ביהושע. ואשר יורה על ההתחלה [נקרא] ראשית שהוא נגזר מן ראש.

55) ראה לקו"ת פקודי ז, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ז ע' כב. ענינים ע' נב. אוה"ת ענינים ע' קסא. ע' קעה. סה"מ תרמ"ז ע' לח ואילך. תרנ"א ע' רה ואילך. המשך תער"ב ח"א ע' צד ואילך. תרפ"ג ע' פב ואילך. תש"ז ע' 125 ואילך. תשכ"ב ע' כג ואילך. תו"מ התוועדויות תשכ"ב ח"ב ע' 6 ואילך.

ש"פ נצבים-וילך, כ"ה אלול, ה'תרס"ו

תנז

שייך שרש לספירות, אבל בחי' המלכות מושרשת בבחי' עצמות ממש, וכמא' 64 מלך יחיד כו', בחי' מלך כמו שהוא בבחי' יחיד ממש כו' (והיינו בחי' שמו הכלול בעצמותו ממש, דשמו קדמון כו' 65, שזהו בחי' יחיד כו', וכמו שנת' שם 66), וכמ"ש בע"ח שער א"א ספ"ג 67 דשרש המלכות הוא ברדל"א כו', וכמו"כ יובן עד רום המעלות, דשרש המלכות הוא בבחי' עצמות א"ס ממש כו', וזהו נעוץ סופן בתחלתן כו'. וכמו"כ נעוץ תחלתן בסופן, דבחי' התחלה, שהוא בחי' עצמות א"ס, שנק' תחלת הכל כו' כנ"ל, ה"ז בסופן דוקא, בבחי' מלכות, בחי' סופא דכ"ד דאצילות כו'. וזהו נעוץ תחלתן, שיש נעיצת התחלה בסוף יותר מבראש המתפשט. ראש המתפשט הוא בחי' חכמה, ראשית האצילות כו', ולמעלה יותר היינו כללות בחי' הקו הנמשך מאוא"ס, שנק' ראש המתפשט, היינו בחי' התפשטות וגילוי אוא"ס שבעולמות כו', ובכללות היינו כל בחי' המשכות וגילויים דאוא"ס כו', והיינו גם בחי' הגילויים דאוא"ס שלפני הצמצום, בחי' התפשטות האור, וגם כללות בחי' אור הא"ס שהוא בבחי' המשכה בעצמותו כו', הכל נכלל בכלל בחי' ראש המתפשט כו', שכ"ז הוא בחי' אורות וגילויים לבד, ואין בזה מבחי' העצמות כלל כו'. ונעיצת התחלה הוא בסוף כ"ד דוקא, והיינו בחי' המלכות, שהיא סוף מעשה, המהווה מאין ליש, שזהו מה שעלה בבחי' התחלה כו', ובזה דוקא נעוץ כח התחלה כו'.

וזהו הטעם מה שבמלכות דוקא יש הכח לחדש מאין ליש, מה שלא יש בספירות העליונות כו'. דכל הספירות ענינם הוא בחי' הגילוי (וכידוע 68 דכל הספי' ההשפעה שלהם הוא בבחי' קירוב, דהיינו בחי' הגילוי כו'), ולזאת, שרש המשכתם מעצמות אוא"ס הוא רק מבחי' האורות והגילויים דאוא"ס כו'. אבל בחי' המלכות, אין ענינה בחי' הגילוי, אדרבה, היא בחי' כח נעלם, וא"כ שרש המשכתה הוא מבחי' העלם העצמי דא"ס, ולזאת בה דוקא יתרון כח זה להוות מאין ליש כו'. ובאמת יש בה יתרון כח גם על בחי' הכתר, דהגם שהכתר מהווה ג"כ מאין ליש, וכמ"ש 69 והחכמה מאין תמצא, מאין דכתר תמצא בבחי' יש כו', וקאי הן על האור דחכמה והן על הכלי דחכמה (וכמשנת"ל בדרושים הקודמים מד"ה החדש הזה עד ד"ה וספרתם לכם 70), מ"מ, הרי בחי' האור דחכמה, וכן האור דכללות האצילות, א"א לומר ע"ז שהוא בחי' יש, אדרבה, הוא בבחי' אין ובבחי' ביטול עצמי כו', וכמשנת"ל (ד"ה אדם כי יקריב 71), וה"ה בבחי' דביקות במקורן, דהתהוותן מ"מ הוא ע"י הקירוב דאור המאציל, וכמשנת"ל (ד"ה וילך ה' את הים 72) בכללות אופן התהוות הקו כו'. וכמו כן גם הכלים דאצילות ה"ה בחי' אלקות ממש, ואינן בבחי' יש ח"ו, אלא שאופן התהוותן אינו בבחי' קירוב, ואינם בבחי' דביקות ניכרת במקורם 73, וה"ז כדוגמת יש מאין, והיינו כמו בלי שום עילה וסיבה אחרת הקודמת כו', אבל מ"מ אין זה מציאות יש. וגם א"א לומר שנתהווה מאין ואפס המוחלט ממש, דבדוגמת בחי' היש דכלים

(70) ד"ה החודש (ע' וריג ואילך). ד"ה אדם כי יקריב (ע' רנב ואילך). ד"ה אדם כי יהי' (ע' רסא ואילך). וד"ה וספרתם (ע' רפז).
(71) לעיל ע' רנג"רנד.
(72) לעיל ע' ריט. וראה גם סה"מ תרס"א ע' קסז. ועוד.
(73) ראה סה"מ תרנ"ו ע' רנו. תרס"ב ע' רל. ס"ע שכ"א. תרס"ג ח"ב ע' קנו. תרס"ד ע' ט ואילך. ועוד.

(64) ברכת "שתבח".
(65) ראה עבודת הקודש ח"א פ"ב.
(66) לעיל ס"ע רמז"רמח.
(67) שער יג [בדפוסים שלפנינו הוא בפ"ב]. וראה
במקומות שנשמנו לעיל הע' 62.
(68)
(69) איוב כח, יב.

כמו כן הוא למעלה מזה בבחי' כלים דעקודים, וגם בבחי' כלים דא"ק כו', וכמשנת"ל (בד"ה אדם כי יהי⁷⁴ וד"ה קדושים תהיו⁷⁵), ובודאי שאינו דומה ורחוק מאד ערך הכלים דאצי' מהכלים דא"ק, מ"מ, גם הכלים דא"ק הם בעצם בבחי' מציאות כו' (יעו"ש בד"ה קדושים תהיו⁷⁶), וגם הכלים דאצילות אינן בבחי' יש ח"ו. ולכן הע"ס דאצילות בכלל (בחי' האורות והכלים) ה"ה בבחי' אדמה לעליון כו'⁷⁷, וכמשנת"ל בדרושים הקודמים הנ"ל⁷⁸. אבל ההתהוות מה שמלכות מהווה נבראים דבי"ע, ה"ז התהוות יש מאין ממש, דנבראים דבי"ע הן בבחי' יש ממש, ולגבי התהוות זו, בחי' המלכות דאצילות הוא בבחי' אין ואפס המוחלט ממש, כי שם אינו שייך כלל וכלל מציאות יש כזה, וא"כ ה"ז יש מאין ממש כו'. ומה שיש כח זה במלכות, הוא מפני שנעוץ בה בחי' התחלה, בחי' תחלת הכל. דענין התהוות יש מאין הוא בכח העצמות דוקא, שמציאותו מעצמותו, ואינו עלול ח"ו, לכן הוא לבדו בכחו ויכולתו להוות מאין ליש כו', וכמ"ש באגה"ק ד"ה איהו וחיוהי חד⁷⁹ יעו"ש, וכמשנת"ל (ד"ה ויולך ה' את הים⁷⁹), ומפני שיש נעיצת התחלה בבחי' מלכות, לכן בכחה לחדש ולהוות יש מאין ממש כו'. וכמו"כ בדוגמא כזאת בארץ הלזו הגשמי[ת], יש בה דוקא כח ההתחדשות להצמיח דוגמת יש מאין כו' כנ"ל, לפי שהיא סוף וסיום העשיה ממש, יש בזה דוקא נעיצת התחלה יותר מבשמים, דנעוץ תחלתן בסופן דוקא, והוא בדוגמת בחי' מלכות למעלה, שבה דוקא יש כח ההתחדשות מאין ליש כו'.

שמוז

וע"פ⁸⁰ הנ"ל יובן מ"ש כי המצוה הזאת לא נפלאה היא ולא רחוקה היא. דהנה ידוע⁸¹ דבחקמה יש ב' מדריגות, הא', כמו שנמצאת מאין ליש, וכמו עד"מ בריקת וסקירת השכל, שבא בבחי' שכל גלוי עכ"פ, והוא מקור להשגה דבינה כו', והב', בחי' פלא דחכמה, שנק' פליאות חכמה⁸² שלמעלה מבחי' השגה דבינה, ונק' שכל הנעלם מכל רעיון⁸³, שהוא רק בבחי' מקיף על המוח כו', וכמשי"ת⁸⁴, ובחי' זה נק' פלא כו'. וענין בחי' ריחוק הוא יותר מבחי' הפלא⁸⁵, כי בחי' הפלא הוא מה שבא לפעמים בבחי' גילוי, שמפלא נעשה אלף, בחי' אאלפך חכמה כו'⁸⁶. והענין הוא, כידוע⁸⁷ שיש מה שסתום רק מהמקבלים, ובעצם הוא בבחי' גילוי, דבחי' זו מתגלה לפעמים כו', אבל יש מה שסתום לגמרי, שאינו בא לגילוי לעולם כו', וכמ"ש במ"א⁸⁸, ובחי' זו נק' רחוקה, וכמו אמרתי אחכמה והיא רחוקה כו'⁸⁸. ועז"א לא נפלאה היא, בבחי' פלא דחכמה, ולא רחוקה היא, בבחי' סתום בעצם, דהיינו

(81) ראה מאמרי אדהאמ"צ שם. פירוש המלות לאדהאמ"צ ס, ג ואילך. לעיל ע' וקח ואילך. ועוד.
 (82) ראה לעיל ד"ה ואברהם זקן (ע' וקט).
 (83) ראה לעיל ע' ומט. וש"נ.
 (84) לקמן ד"ה ביום השמיני עצרת תרס"ז.
 (85) כ"ה גם במאמרי אדהאמ"צ שבהע' 80. ובמאמרי אדה"ו תקס"ג ח"ב ע' תשנו.
 וראה תו"מ סה"מ מלוקט ח"א ע' רסה [ובהוצאות הקודמות ח"ד ע' מן] ובהע' 37 בסופה.
 (86) איוב לג, לג.
 (87) ראה מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג שם ע' תשפו. סה"מ עת"ר ע' ו ואילך.
 (88) קהלת ז, כג.

(74) לעיל ע' רטו ואילך.
 (75) לעיל ס"ע וערב ואילך.
 (76) לעיל ע' רעג.
 (77) ע"פ ישע"י יד, יד.
 (78) ד"ה אדם כי יהי (לעיל ע' ורסא ואילך). וד"ה קדושים תהיו (לעיל ע' וערב-רעג).
 (79) לעיל ס"ע ורכג-רכד.
 (80) הבא לקמן (עד סוף המאמר) מיוסד על ד"ה כי המצוה בס' מאמרי אדהאמ"צ דברים ח"ג ע' תשפה ואילך. – וראה גם ביאור שני לד"ה כי המצוה בס' מאמרי אדה"ו תקס"ה ח"ב ע' תתקמו"ז. ובשינויים: באוה"ת נצבים ע' א'רלה"ו. סה"מ תרכ"ו ע' רמט ואילך. תרל"ח ע' שכד ואילך.

ש"פ נצבים-וילך, כ"ה אלול, ה'תרס"ו

תנט

עצמות בחי' ח"ס כו'. וע"ז מפרש לא בשמים ולא מעבר לים כו', שמים הוא בחי' המקיף, והיינו בחי' הפלא דחכמה, וים הוא בחי' ים הקדמוני⁸⁹, ומעבר לים היינו מה שלמעלה גם מבחי' פלא דחכמה, והוא בחי' סתימות העצמי כו', והיינו ביאור ופי' דלא נפלאות ולא רחוקה כו'. ובשרש הראשון, ב' בחי' אלו באוא"ס שלפני הצמצום, הן בחי' התפשטות האור ובחי' עצם האור כו'. ועז"א כי המצוה הזאת לא נפלאות כו', דהנה, המצוה הזאת קאי על כל המצות, והיינו מצות מעשיות דוקא, וזהו שאמר המצוה הזאת, היינו מצות המלך⁹⁰, שתלויים בבחי' מלכות, שזהו מצות מעשיות כו'. ואו' דמעהמ"צ לא נפלאות היא ולא רחוקה היא, היינו שאינן במדרי' אלו דבחי' פלא וריחוק, שזהו בהאורות והגילויים דאוא"ס, והיינו בד"כ בהמדרי' שהיא בבחי' ההמשכה מן העצמות כו', כ"א שרשן הוא בבחי' העצמות ממש כו', דסוף מעשה דמצות מעשיות, עלו במחשבה תחלה, בבחי' התחלה דוקא כו'. ומשו"ז גופא ירדו למטה מטה בבחי' עשיה, לפי שהן בבחי' העצמות ממש כו', דאם היו בבחי' האורות והגילויים לבד, לא היו יורדים כל כך למטה, כי אם דוקא להיותן בבחי' העצמות, לזאת ירדו למטה כו'. וזהו כפי' הפשוט דלא נפלאות כו', דהיינו שניתנו למטה, שזהו מצד שרשן הקדום בבחי' העצמות כו', ולזאת על ידי עשיית המצוה בפועל ממשיכים בחי' העצמות, משום דנעוץ תחלתן בסופן דוקא, בבחי' מצות המלך כו'. וזהו כי קרוב אליך הדבר כו', משום דנעוץ תחב"ס. וזהו כי המצוה הזאת, היינו מצות מעשיות, לא נפלאות היא ולא רחוקה היא, שזהו הכל בבחי' האור, ומעהמ"צ מושרשים בבחי' העצמות, ולזאת ירדו למטה מטה בבחי' מצות המלך, משום דנתחב"ס כו'. וזהו כי קרוב אליך הדבר מאד, שממשיכים עי"ז בחי' העצמות ממש כו' (שו"ע בחי' דירה בתחתונים כו').

90) ע"פ מלכים-ב יח, לו. ישעי' לו, כא. אסתר ג, ג. ועוד.

89) זכרי' יד, ח. וראה לעיל ד"ה ויתן לך (ע' וק"ט). וש"נ.